

DOMOKOS ANDREA

A „ne ölj” parancsa erős parancs

The Command “to Not Kill” Is a Strong Command

Abstract: This article covers a case of premeditated murder that occurred in a Hungarian city fifteen years ago. The perpetrators were juveniles, and investigations were conducted by the police, prosecutors, psychologists, forensic psychiatrists, and the court to determine the motive for the crime. However, no root cause was found that could be understood by human reason. The defendants only cited their annoyance with their third companion's friendship. The article also discusses emotional intelligence disabilities and antisocial personality disorder. It covers the criminal verdicts and the reasons for the second-degree civil verdict in the non-pecuniary compensation case of the murdered 17-year-old boy's parents. The civil judgment highlights the importance of parents teaching their children values such as mercy, grace, compassion, and pity as part of moral education. The article also covers the possibilities of prevention through teaching children skills such as managing their emotions for better frustration tolerance and anger management.

Keywords: juvenile delinquency, self-serving violence, value system, antisocial personality disorder, relationship management, teaching conflict management

Összefoglaló: A cikk egy másfél évtizeddel ezelőtt egy magyar városban megtörtént, előre kitérvelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettét dolgozza fel, amelynek elkövetői fiatalkorúak. A bűncselekmény motívumát keresték a rendőrök, ügyészek, pszichológusok, az igazságügyi elmeszakértő és a bíróság is. Emberi ésszel felfogható kiváltó okot nem tudtak felderíteni, a vádlottak kizárólag azt jelölték meg okként, hogy harmadik társuk barátsága már idegesítő volt számukra. A cikkben szó esik az érzelmi intelligencia fogyatékoságairól, az antiszociális személyiségzavarról. Nemcsak a büntető ítéletek, hanem a meggyilkolt 17 éves fiú szülei nem vagyoni kártérítési ügyében hozott másodfokú polgári ítélet indokolása is szerepel az írásban. A polgári ítélet rögzíti, hogy a szülők kötelessége megtanítani gyermekeiknek többek között az irgalmat, a kegyelmet, a könyörületességet, a szánalmat az erkölcsi nevelés során. A cikk foglalkozik továbbá a megelőzés lehetőségeivel, amelyek között szerepel az is, hogy a gyermekek számára bizonyos készségeket meg kell tanítani. A jobb frusztrációtűrési és haragkezelés érdekében meg kell tanítani az érzelmek kezelését.

Kulcsszavak: fiatalos bűnözés, öncélú erőszak, értékrend, antiszociális személyiségzavar, kapcsolatkezelés, konfliktuskezelés tanítása

1. Bevezetés

Aquinoi Szent Tamás írja, hogy a gyermekek a szüleiktől kapják a létet, a táplálékot és a nevelést. A szülőknek kell megtanítaniuk a gyermek számára az „*Úr félelmét*” és a „*minden bűntől való tartózkodást*”.¹ A gyermeket nemcsak testi, hanem szellemi és lelki táplálékkal is el kell látni. Az erkölcsi nevelés is elengedhetetlen része egy gyermek felnevelésének, az anyagi szükségletek biztosítása mit sem ér a helyes értékrend közvetítése nélkül.

„*A 'ne ölj' parancsa erős parancs, mert az emberi élet és méltóság feltétlen tiszteletéből, végső soron a szeretetből forrásozik. Az élet tisztelete abszolút, érinthetetlen és sérthetetlen érték, amely az erkölcsi nevelés centrális eleme, a kiskorú gyermekek szocializálódásának, érzelmi intelligenciája kialakulásának központi magja. Ha ez az erkölcsi alapérték, és a hozzá kapcsolódó erények, mint az irgalom, a kegyelem, a könyörületesség, a szánalom, a megrendülés és a jószág oly mértékben hiányzik a kiskorúakból [...]*”² hogy az emberölés elkövetőivé teszi őket, ott a szülőket súlyos felelősség terheli a helyes erkölcsi és családi nevelés kapcsán. Nagy jelentőségű a polgári ügyben hozott másodfokú ítélet, hiszen kimondja a szülők felelősségét abban, hogy gyermekük nevelése során alapvető nevelési hibákat vétettek, ami elvezetett gyermekeik mások iránt érzéketlen, közömbös magatartáshoz, végül pedig a kegyetlen ölési cselekményhez. Az ügy lényege, hogy miután terhes lett számukra harmadik társuk barátsága, ahelyett, hogy megszakították volna vele a kapcsolatot, kivégezték.

A Pécsi Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú döntést, mely szerint a két fiatal szülei nem vagyoni kártérítést kötelesek fizetni a gyermekeik által meggyilkolt társuk szüleinek. A következőkben erről a Kaposváron történt emberölési ügyről írok, összegyűjtve annak előzményeit, ismertetem az ügyben született első- és másodfokú ítéletek lényegét.

2. A büntetőügy történeti tényállása

2008-ban két 17 éves gimnazista megölte harmadik társukat. I. r., II. r. vádlottak, valamint a sértett valamennyien ugyanannak a kaposvári gimnáziumnak a tanulói voltak. Közös érdeklődési körük miatt a gimnázium kezdete óta (azaz a 9. osztálytól) baráti viszonyban álltak, sértett időről időre I. r. vádlottéknál aludt. A 10. osztály kezdétől, azaz 2007. év őszétől a vádlottak számára a sértett társasága, illetve barátsága már terhekké vált, a vádlottakat a sértett viselkedése idegesítette. Az I. r. vádlott az általános iskolát nyolc kitűnő eredménnyel végezte el. A gimnáziumban a tanulmányi eredménye jó volt. Szülei 7 évvel korábban váltak el, ezt követően I. r. vádlott az édesanyjával, nevelőapjával, továbbá 15 éves húgával élt, igen jó anyagi körülmények

1 AQUINOI Szent Tamás: *Előadások a Hiszekegyről, a Miatyánkról és a Tízparancsolatról*, Seneca Kiadó, 1994, 230.

2 Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.254/2010/8. számú ítélete.

között egy 250 négyzetméteres családi házban. I. r. vádlott édesapjával a kapcsolatot szüleinek válását követően is tartotta. A II. r. vádlott tanulmányi eredménye az általános iskolához képest a gimnáziumban romlott, közepesnek volt mondható. Gimnáziumi tanulmányai idején kollégiumban lakott. I. r. és II. r. vádlott a 2007. év őszétől rendszeresen fogyasztottak szeszes italt. Nemcsak otthonukban, illetve II. r. vádlott a kollégiumban fogyasztott szeszes italt, előfordult olyan is, hogy alkoholt vittek az iskolába, és azt ott fogyasztották el. A sértett viselkedését 2008. április közepén olyan idegesítőnek érezték, hogy közösen elhatározták, hogy megölik őt. Tervükről eleinte kettesben beszélgettek, többféle végrehajtási módot is elterveztek azzal kapcsolatban, hogy miként fogják a sértettet megölni. Két osztálytársuknak is beszámoltak tervükről, akik azonban ezt nekik nem hitték el. Az I. r. vádlott a sértett megölésével kapcsolatban számítógépen, msn-en levelezett az osztálytársakkal. Hosszas tervezgetés után döntöttek a helyszínről, a módszerről, az eszközökről. A vádlottak a helyszínen azt is elpróbálták, hogy I. rendű vádlott a vésővel, illetve II. r. vádlott egy kb. 1 m hosszúságú és 10 cm vastagságú faággal miként fogják bántalmazni a sértettet. Megegyeztek abban is, hogy a sértettet azzal az indokkal fogják a helyszínre csalni, hogy találtak egy, a II. világháborúban használatos „király” géppisztolyt, amit majd neki megmutatnak. 2008. május 21-én az I. r. vádlott a gimnáziumba már úgy ment, hogy a táskájában magával vitte az elkövetéshez szánt fém vésőt, illetve egy pár kesztyűt is, utóbbit annak érdekében, hogy ujjlenyomat a helyszínen ne maradjon. A délelőtti órákban I. r. vádlott megkérte a sértettet, és 500 Ft-ot is adott neki arra a célra, hogy vásároljon egy tekerics szigetelőszalagot. Kérése indokául a sértettnek azt mondta, hogy a szigetelőszalagra azért van szükség, hogy azzal az állítólagos géppisztolyt be tudják tekerni, ténylegesen azonban azért vásároltatták meg a sértettel a szigetelőszalagot, hogy azzal majd a holttestére tudják rögzíteni a tóba dobást megelőzően a köveket. A sértett a szigetelőszalagot meg is vásárolta. Az I. r., II. r. vádlott és a sértett a gimnáziumból a derítő tóhoz indultak, a sértett azt hitte, hogy a vádlottak a már említett géppisztolyt mutatják meg neki. A vádlottak ittas állapotban voltak. A II. r. vádlott a nála lévő bottal egy alkalommal, hátulról tarkón ütötte a sértettet, a bot ettől eltörött. Az I. r. vádlott a nála lévő fém vésővel kb. 4-5 alkalommal, nagy erővel megütötte a sértett arcát, aki ettől hanyatt fekvő helyzetben a földre esett. Közösen fojtogatták, a vésőt két oldalról a sértett nyakára szorították.

A sértett könnyögött a vádlottaknak, hogy ne bántsák.

A II. rendű vádlott a közelben lévő beton, illetve aszfalt törmelékkupacból egy kb. 3-4 kilogrammnyi súlyú darabot felvett és azt a sértett arcára dobta, az I. r. vádlott a sértett fejét a nála lévő vésővel tovább ütlegelte. Végül a sértettet arccal előre a tóba dobta. Mivel a sértett teste nem süllyedt el rögtön, ezért a vádlottak köveket dobáltak rá.

Előre kitervelték a vádlottak, hogy az emberölés után a sértett mobiltelefonjáról sms-üzenetet küldenek a sértett szüleinek, ezáltal is leplezve a bűncselekmény elkövetését. A bűncselekmény minősítése:

Kétséget kizáró módon megállapítható volt, hogy I. r. és II. r. vádlottak a bűncselekményt hosszú időn keresztül, részletesen tervezték, többször pontosan megbeszélték, hogy azt miként fogják elkövetni, a sértett megölésével kapcsolatban a szerepeket elosztották. Megbeszélték, hogy I. r. vádlott jelére fogja a sértettet II. r. vádlott leütni, méghozzá a korábban általuk kifejezetten erre a célra odakészített bottal.

A különös kegyetlenség is megállapítható az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján. A sértett meglehetősen nagyszámú sérülést szenvedett. Még eszméletén volt, erre utal többek között az is, hogy bántalmazása közben segítségért kiabált, illetve a vádlottaknak az életéért könyörgött. A sértettnek át kellett élnie azt is, hogy a vádlottak az életére törnek, esélye sincs a menekülésre, illetve arra, hogy ezt túlélje, mely számára lelkileg nyilvánvalóan komoly szenvedést kellett hogy okozzon. A másik oldalról, azaz a vádlottak oldaláról megközelítve pedig megállapítható az, hogy a vádlottak a cselekményüket kitartóan, igen nagy embertelenséggel, gátlástalanul követték el. Utóbbi kapcsán utalt a bíróság arra, hogy a vádlottak – meglehetősen cinikus módon – a sértettel vetették meg azt a ragasztószalagot, mellyel annak megölését követően rá súlyokat kívántak ragasztani.

3. Az első- és másodfokú ügydöntő határozatok

Az elsőfokú ítélet³ szerint a két vádlott bűnös 1 rb., a Btk. 166. § /1/ bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) és d) pontja szerint minősülő előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetében mint társtettesek. Ezért őket a bíróság 14 (tizennégy) év fiatalkorúak börtönére ítélte, mellékbüntetésül 10 (tíz) évre eltiltotta őket a közügyek gyakorlásától.

A bíróság az ölési cselekmény értékelése előtt szükségesnek tartotta, hogy kitérjen azon okok vizsgálatára, melyek a cselekményt esetlegesen kiválthatták. A bíróságnak kötelessége azon okok vizsgálata, melyek az elkövetőket a cselekmény elkövetésére sarkallták, különösen igaz ez abban az esetben, amikor fiatalkorúak által fiatalkorú sértett sérelmére elkövetett bűncselekményről van szó. Még inkább szükségesnek tartotta a bíróság az okok vizsgálatát azért is, mert hasonló jellegű cselekményt a magyar kriminalisztika története nem igazán ismer, sőt nemzetközi tekintetben is szinte teljesen ismeretlen ilyen jellegű és ilyen súlyú bűncselekmény. (Az egyetlen, a jelen ügyszintre szinte kísértetiesen hasonló eset 1924-ben történt az Egyesült Államokban, amikor a két igen jó családból származó fiatal, a 19 éves N. L. és a 18 éves R. L. előre kitervelten megölte a 14 éves B. F.-et, pusztán azért, hogy „tökéletes bűncselekményt” kövessenek el.) A vádlotti vallomások, a tanúvallomások, az igazságügyi elmeorvos-szakértői és pszichológusi vizsgálat, továbbá az igazságügyi klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológus, klinikai írásszakértő szakpszichológus által készített grafometriás vizsgálat egyaránt azt támasztották alá, hogy egyetlen indoka volt a sértett megölésének: nem akartak tovább barátkozni vele.

A bíróság a büntetés kiszabása során enyhítő körülményként vette figyelembe a vádlottak feltáró jellegű, beismerő vallomását, egyben azt, hogy a bűncselekmény elkövetését megbánták.

Ugyanakkor súlyosító körülmény az, hogy az általuk elkövetett cselekmény kétszeresen is minősült, hogy a cselekményt társtettesként, ittas állapotban követték el.

3 Somogy Megyei Bíróság Fk.404/2008/15. szám.

A másodfokú ítélet⁴ az emberölés büntette miatt a két vádlott ellen indult büntetőügyben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság is utalt a történetek egyedülálló kriminalisztikai sajátosságaira.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a cselekmény elkövetésekor egyik vádlott sem szenvedett az elmeműködés olyan kóros állapotában – így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban –, mely miatt képtelen lenne, illetve lett volna cselekménye következményeinek a felismerésére, valamint e felismerésnek megfelelő cselekvésre, vagy ami ezekben korlátozta volna. A fk. I. rendű vádlott személyiségfejlődése életkorának megfelelő szerveződési szintet mutatott. A szakértői vizsgálatok során észlelt szorongásos – depresszív – tünetek a cselekményt követően alakultak ki, bűntudati alapon szerveződtek. A fk. II. rendű vádlott borderline (határeseti) vonásokat mutató személyiségstruktúrával rendelkezik. Ez azonban nem olyan mértékű, hogy klinikai értelemben kimerítené a személyiségzavar kritériumát, és nem tekinthető olyan kóros elmeállapotnak, mely cselekménye vonatkozásában korlátozó tényezőként jelentett volna.

A másodfokú ítélet is kiemelte, hogy a bűncselekmény elkövetésének az indítóoka mindvégig érthetetlennek és megmagyarázhatatlannak mutatkozott. Ez okból a nyomozó hatóság több lehetséges verziót is felállított, míg bizonyossá nem vált, hogy a brutális cselekmény hátterében – mindenki számára megdöbbentő módon – pusztán a sértettel szemben érzett ellenszenv húzódozott meg, így az, hogy a viselkedését, baráti ragaszkodását a vádlottak egy idő után idegesítőnek, zavarónak találták.

A másodfokú bíróság külön kiemelte, hogy a hasonló jellegű ügyek elbírálása során is csak elvétve találkozott azzal, hogy az ölési cselekmény különös kegyetlenséggel elkövetettként megállapítását az alanyi és a tárgyi körülmények egyszerre tették lehetővé. Ebben az esetben éppen erről volt szó. A különös kegyetlenség tárgyi oldalon megjelenő feltétele az elkövető embertelensége, brutalitása; így az, ha a végrehajtás – a közfelfogás értékelésével összhangban – gátlástalansággal, cinizmussal párosul. A jelen ügyben mindez elsősorban az életet semmibe vevő, könyörületet nem ismerő rideg szenvtelenségben nyilvánult meg, abban közelebről, hogy a vádlottak a túlélésért könyörgő osztálytársuknak esélyt sem kívántak biztosítani. Ennek érdekében kitartóan váltogatták az elkövetési eszközöket, egészen addig, míg a magatehetetlen, eszméletét vesztett sértettet – arccal előre – a tóba nem dobták.

A másodfokú bíróság értékelt a büntetékiszabási körülményeket.

A súlyosító körülmények körében helytálló volt az elsőfokú ítéletben a társtettesi elkövetésre, az ittasságra, valamint az arra történő utalás, hogy a cselekmény két oknál fogva (Btk. 166.§ (2) bekezdés a) és d) pontja) is súlyosabban minősül. Ez utóbbit érintően ugyanakkor nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a különös kegyetlenség megállapítását a sértettnek okozott szenvedés átlagot messze meghaladó mértéke mellett egyben a vádlottak személyiségét jellemző durva, brutális kivitelezés is megalapozta.

A 17. életévét be nem töltött sértett osztálytársi kapcsolatban állt a vádlottakkal, baráti ragaszkodását feltétlen és önzetlen bizalom jellemezte. Ezt felhasználva, ezzel

4 Pécsi Ítéltábla Fkf.II.28/2009/19. szám.

visszaélve került sor az életének a kioltására; azt követően, hogy gyanútlanul a vádlottakkal tartott, őket egy erdős, sűrű növényzettel takart területre követte. Halálával a szülei egyetlen gyermeküket veszítették el.

A fentebb említettekkel szemben mindössze a vádlottak megbánást is mutató, feltáró jellegű beismerő vallomása állott. Ennek súlyát azonban némileg csökkentette az, hogy a hatóságokkal való együttműködés az eljárásnak csak egy későbbi szakaszában jelent meg, amikor a terhelő adatok összegyűjtése és feldolgozása folytán a tanúvallomás keretében elmondottak már nyilvánvalóan tarthatatlanná váltak.

A vádlottak személyiségének a társadalomra való nagyobb fokú veszélyessége kifogásolható életvezetésükben is jelentkezett, abban a körülményben, hogy fiatal életkoruk ellenére rendszeresen és hosszabb időn keresztül fogyasztottak alkoholt, teljesen öncélúan, pusztán a leittasodás végett. Megdöbbenő szenvtelenségük cinizmussal és részvétlenséggel párosult, ideértve a cselekmény kitervelése és hidegvérű végrehajtása mellett azt is, hogy a holttest elrejtéséhez igénybe venni kívánt szigetelőszalagot a sértettel vetették meg.

---

4. Pszichológiai, szociológiai háttér, okkeresés, megelőzési lehetőségek

A taxisgyilkos lányok ügye 1997-ben felzaklatta a magyar közvéleményt.⁵ Ott is egy fiatalokú párosról volt szó, hasonlóan a kaposvári elkövetőkhöz. Érzelemmentes hozzáállásuk mindenkit megrázott a büntető tárgyalás során. Miután az elsőfokú tárgyaláson a bíró ismertette az áldozatuk, a taxis bántalmazásuk folytán elszenvedett sérüléseit, köztük a gégetörést, a szünetben első kérdésük az volt a tanácsvezető bíró felé, hogy megehetik-e a tizórait. Sekélyes érzelmeik szembetűnőek voltak. Az igazságügyi elmeorvos-szakértői vélemény leírta a vádlottak szociopathiás személyiség szerkezetét. Mindkét vádlott beszélt vallomásában arról, hogy a sértett taxis könyörgött az életéért. Amikor a sértett magatehetetlen állapotba került, maga mondta a vádlottaknak, hogy elvihetik a gépkocsiját. A gépkocsi elvételéhez így a sértett megölésére nem volt szükség. Mégis változatlan intenzitással bántalmazták a sértettet. A különös kegyetlenség megállapítható volt a sértett bántalmazásának elhúzódó volta miatt. A rúgások a szokásost jóval meghaladó durvaságot és rendkívül embertelen elkövetési módot tükröztek. A sértettet mélyen megalázták, így nemcsak a testi, hanem a lelki szenvedése is jóval meghaladta az élet kioltásával járó szükségképpen kinokat. A nyereségvágyból való elkövetés is megalapozott, rablási szándékuk változott át menet közben emberölési szándékká.

A *Mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyve* (DSM 5) a tíz személyiség-zavar között nevesíti az antiszociális személyiségzavart. 18 éves kor előtt magatartászavart tudnak diagnosztizálni. A kutatók véleménye nem egységes abban, hogy a pszichopátia és a szociopátia miként viszonyul egymáshoz. Sokan azonban azt vallják,

5 Legfelsőbb Bíróság Bf.III.199/1999/7. szám.

hogy a pszichopátia egyszerűen az antiszociális személyiségzavar egyik altípusa, súlyosabb tünetekkel. A legújabb szakirodalom szerint sok hasonlóságot mutatnak, és gyakran társbetegségek, de nem szinonimák. E szerint az álláspont szerint az antiszociális személyiségzavarban szenvedő egyéneket biológiailag és kognitívan kell kezelni a megfelelő eredmények érdekében.⁶

Hare klasszikus könyve bemutatja a pszichopáták legfőbb jellemzőit: éncentrikusak; megbánás, empátia nem lelhető fel bennük; könnyedén hazudnak. *„Mivel nem tudják felfogni mások érzéseit, egyes pszichopáták olyan magatartásformákra képesek, amelyek nemcsak szörnyűek, hanem érthetetlenek is. Például körülbelül annyi törődéssel kínozzák és csonkítják meg áldozataikat, mint amennyit a hálaadás-napi pulyka felszeletelésekor érzünk.”*⁷ A kaposvári elkövetők esetében az átlagos érzemvilággal rendelkező egyén nem tudja megérteni, hogy egy barátság végére miért emberöléssel kell pontot tenni. Miért nem sétáltak tovább az elkövetők? A taxisgyilkos lányok esetében sem érthető, hogy azok után, miután az általuk vágyott személygépkocsit megszerezték, mi szükség volt arra, hogy az épp 14. életévüket betöltött lányok elvegyék egy ember életét.

A megelőzés egyik fajtája bizonyos készségeknek gyermekkorban, az iskolában való megtanítása is lehetne. Tanítani kell az érzelmi tudatosságot, amelynek következtében javulás következik be a saját érzelmek felismerése és elnevezése terén. A fiatal jobban megérti az érzelmei okait. Felismeri az érzelmek és a cselekedetek közti különbséget. Szintén meg kell tanítani az érzelmek kezelését. Ennek eredménye a jobb frusztrációtűrés és haragkezelés. Kevesebb agressziót, önpusztítást tanúsítanak a fiatalok. Jobb a stresszkezelésük, kevesebb a magányos, gátlásos gyermek. Ha megtanítjuk a gyermekeknek az érzelmeik produktív kiaknázási lehetőségeit, akkor több önkontrollal fognak rendelkezni, több lesz a felelősségérzetük, és a feladatra való koncentráls képessége is nő. Az empátiát is lehet fejleszteni, így könnyebben azonosulnak mások szempontjaival, és mások érzelmei iránt is fogékonyabbak lesznek. Amennyiben a kapcsolatkezelés területén is segítséget kapnak a fiatalok, javulni fognak a problémamegoldásban, a konfliktuskezelésben; határozottabb, ügyesebb lesz a kommunikációjuk; több önzetlenség, együttműködés és segítőkészség fogja jellemezni őket.⁸

5. Zárógondolatok

„A magyar büntetőpolitika a 21. században felismerte, hogy a bűnözővel, a bűnözéssel való foglalkozás nem merülhet ki büntetőjogi szankciók alkalmazásában, hanem komplex megközelítést igényel, amelyből nem hagyható ki a magyar társadalom, a civil szféra és az egyház sem. [...] E büntetőpolitikában komoly szerepe van a bűnelkövető ember segítésének, amely végeredményben osztársadalmi érdek is, hiszen a további bűnelkövetés megelőzése a társadalom

6 Antisocial Personality Disorder DSM-5 301.7 (F60.2)

7 HARE Robert D.: *Kímélet nélkül. A köztünk élő pszichopáták sokkoló világa*, Háttér Kiadó, Budapest, 2004, 67.

8 GOLEMAN Daniel: *Érzelmi intelligencia*, Háttér Kiadó, Budapest, 1995, 419–421.

*védelmét szolgálja.*⁹ Mind a taxisgyilkos lányok, mind a kaposvári fiúk letöltötték az emberi bíróság által rárótt büntetésüket. Mind a négyen feltételesen szabadlábra kerültek, így nem kellett ténylegesen a büntetés-végrehajtási intézetben leülni az egész büntetést. A törvény keretein belül kiszabott büntetés, a hatályos magyar büntető törvény által biztosított kedvezmény mindenben megfelelt a törvényi kívánalmaknak. Azt azonban nehéz felmérni, hogy a generális és a speciális prevenció mennyiben érvényesült esetükben. Az emberi törvény és az emberi büntetés – fiatalok elkövetők esetében különösképpen – ki kell hogy egészüljön további állami és civil rendelkezésekkel, támogatással. Vannak olyan fiatalok, akik esetében nem a társadalomba való *vissza*illeszkedést, hanem a *be*illeszkedést kell először megoldani. Egyházak, civil szervezetek egyaránt segítséget kell hogy nyújtsanak a legalapvetőbb emberi értékek megismertetésében ott, ahol a szülők, a közvetlen család ezt nem képes megtenni. Az esetleges mentális problémák, pszicho-, szociopátia fennállása esetén pedig olyan programokat, tréningeket kell biztosítani a veszélyeztetett fiatalok számára, amelyeken a társadalom többi tagjának védelme érdekében nyilvánvalóvá teszik, hogy mit tehet és mit nem az egyén.

Az isteni törvény két dolgot vár el tőlünk: „*az igazságosság és az irgalmasság cselekedetét*”.¹⁰ Hogy ezek megszegésekor mi lesz a büntetés az Isten ítélőszéke előtt, azt is megtudjuk egyszer.

Irodalomjegyzék

1. AQUINÓI Szent Tamás: *Előadások a Hiszekegyről, a Miatyánkról és a Tízparancsolatról*, Seneca Kiadó, 1994.
2. DOMOKOS Andrea: *A református egyház szerepe a bűnelkövetők reintegrációjában = Hagyomány, identitás, történelem 2019*, szerk. KISS Réka, LÁNYI Gábor, 1. kötet, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézet, 2020, 325–336. http://www.kre.hu/portal/images/kutatas/HIT_2019_1sz_1020.pdf (letöltés ideje: 2023. 10. 04.)
3. GOLEMAN Daniel: *Érzelmi intelligencia*, Háttér Kiadó, Budapest, 1995.
4. HARE Robert D.: *Kímélet nélkül. A köztünk élő pszichopáták sokkoló világa*, Háttér Kiadó, Budapest, 2004.

9 DOMOKOS Andrea: *A református egyház szerepe a bűnelkövetők reintegrációjában = Hagyomány, identitás, történelem 2019*, szerk. KISS Réka, LÁNYI Gábor, 1. kötet, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézet, 2020, 325–336. http://www.kre.hu/portal/images/kutatas/HIT_2019_1sz_1020.pdf (letöltés ideje: 2023. 10. 04.).

10 AQUINÓI: *i. m.*, 242.